

POV er et uafhængigt non-profit medie, der er åbent for alle og støttet af vores læsere.

Vi vil ikke lukke vores indhold inde bag en betalingsmur.

Hvis du har mulighed for at støtte POV med et fast månedligt beløb, kan du hjælpe os med fortsat at udkomme.

Det kan du nemt og direkte med Visa eller Mastercard ved at klikke her:

50 kr./md.

100 kr./md.

POV. INTERNATIONAL
NYE STEMME, SYNSPUNKTER OG JOURNALISTIK - ONLINE HVER DAG - UGEBREV HVER FREDAG

Ny bog nuancerer Polen og Ungarns autokratiske udvikling

af Lauritz Korfix Schultz
Publiceret 15/05/2019 i Bøger/Historie

BOG // ANMELDELSE – Vibe Termansens nye bog, *Kampen om Centraleuropa*, er væsentlig, fordi den forklarer

autokratiske tilstande. Selv har landenes ledere en anderledes opfattelse af virkeligheden – og den legitimeres blandt andet via fortiden.

Jeg kan huske, at jeg tænkte på Frankfurts finansdistrikt, da jeg i 2015 sad på en vesteuropæisk kaffekæde i Warszawa og kiggede ud på byens mange nye højhuse. Fra dette moderne Polen, der ikke bare strakte hals mod himlen, men også byggede så højt, at man kunne spejle mod idealet Vesteuropa, kunne man sporenstregs stå i den gamle by tæt på floden Wisła, så det knapt blev registreret på skridttælleren.

Ligeså kort afstanden mellem de to områder er ligeså stor er den

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

Ikke bare arkitektonisk, også mentalt er Polen delt i to. På den ene side de unge: veluddannede og vestligt orienterede, der har nydt godt af tiltrængte økonomiske reformer. På den anden partiet Lov og Retfærdighed, der kontrollerer pressen, har indsat loyale dommere og konsolideret sin magt eftertrykkeligt ved at styrke fortællingen om den ægte polak, der vil gå i døden for sit fædreland, og i brechen for at bekæmpe den såkaldte antipolinisme.

Det er vestens bekymring over Polens demokratiske svækkelse, der oftest belyses i Danmark, snarere end det er de mange polakkers utilfredshed med Lov og Retfærdighed. Ligesom det er den ungarske leder Viktor Orbáns vellykkede forsøg på at holde flygtninge stangen og værne om det kristne demokrati, der skildres, når man skriver om Ungarn i Danmark.

“

Ikke bare arkitektonisk, også mentalt er Polen delt i to.

På den ene side de unge: veluddannede og vestligt orienterede, der har nydt godt af tiltrængte økonomiske reformer. På den anden partiet Lov og Retfærdighed, der kontrollerer pressen, har indsat loyale dommere og konsolideret sin magt eftertrykkeligt ved at styrke fortællingen om den ægte polak, der vil gå i døden for sit fædreland, og i brechen for at bekæmpe den såkaldte antipolinisme.

Med fokus på blandt andet Polen og Ungarns position i Centraleuropa har historikeren og journalisten Vibe Termansen skrevet bogen *Kampen om Centraleuropa*. Fra vestlig side kan det se ud som om, at centraleuropæiske lande forsøger at kopiere vestlig levemåde.

Hvor Polen, Tjekkoslaviet og Ungarn da også forfærdeligt gerne ville tilhøre Vesteuropa i 1980'erne, er det ifølge Termansen interessant at se, hvordan de tidligere kommunistiske lande i dag på mange måder foragter, hvad der er forbundet med Vesteuropa: vegetarisme, migranter, cykelkultur og menneskerettigheder. Landene er i dag ikke blot dårlige kopier af gamle vesteuropæiske demokratier – de ser anderledes på, hvad den rigtige civilisation beror på.

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

Centraleuropa ligger en helterolle og dermed også en distance til de andre, der tilhører periferien og det forkerte Europa – Østeuropa.

Bogens fokus på hvem der er de rigtige europæere, og hvordan de skal defineres, har også ifølge forfatteren udviklet sig over tid. Eksempelvis i slutningen af 2. Verdenskrig og i tiden efter, da Churchill, Stalin og Roosevelt skulle redefinere Europa. Termansen skriver klogt om bogens berettigelse: ”Jerntæppets placering harmonerede ikke nødvendigvis med tidligere tiders opfattelse af, hvad der var *Øst-*, og hvad der var *Vest-*europa. Det samme begreb kan sagtens ændre mening over tid. Det er netop derfor, det kan være politisk opportunt at tage det op og diskutere det igen.”

“

En sprænglærd pointe i bogen er, at kampen om Centraleuropa står mellem EU's kamp mod de polske og ungarske regeringer og ikke med landenes befolkninger. Men det er ikke alle der mener, at Centraleuropa er på afveje.

Termansen pointerer også indsigtfuldt, at Europa ikke i dag er ved at rejse sig efter en verdenskrig. Bortset fra i Ukraine er kontinentets grænser ikke til diskussion, som det var tilfældet i 1919 og 1945. Derfor handler kampen om Centraleuropa ifølge forfatteren om kulturelle,

noget rodet og sprogligt snublende i bogens indledende kapitler.

Fra Vesteuropas side er det i dag retsstaten og demokratiet, der er den store bekymring i forhold til visse centraleuropæiske lande. Og det har haltet særligt i Polen og Ungarn. Polen og Ungarn er eksempler på illiberale (som i disse år er et omdiskuteret begreb) demokratiske lande, hvor nationen ejer staten, der ifølge Termansen fortolker EU's grundværdier anderledes end traditionelle vesteuropæiske medlemslande.

En sprænglærd pointe i bogen er, at kampen om Centraleuropa står mellem EU's kamp mod de polske og ungarske regeringer og ikke med

---

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

frihedens fjende nummer et.”

Dermed ser Termansen opvakt, at det kristne bliver brugt som led i kampen om, hvad der er det sande Europa, og at Vesteuropa ikke nødvendigvis er bannerførere for den mest civiliserede samfundsindretning – i hvert fald ikke ifølge Orbán. Kampen om, hvem der er de sande europæere, har *historikeren* Termansen ligeledes et fint blik for: ”Denne tanke, om hvor Det Sande Europa, Det Kristne Europa findes, er ikke forbeholdt ungarerne, og den er ikke ny. Den er for eksempel blevet plejet og dyrket siden 1400-tallet af den polske adel, der så sig som en særlig stamme.”

Må ikke være for demokratibelærende

Det er altså ikke nok at se på Centraleuropa isoleret set. Opfattelsen af området indebærer Vesteuropas forhold til området. Termansen inddrager i den forbindelse den tyske idehistoriker Jan-Werner Müller, der er imod begrebet illiberalt demokrati, som mange forbinder særligt Ungarn med. Müller mener, at der i ordene fejlagtigt fortsat ligger en opfattelse af, at eksempelvis Ungarn er demokratisk, hvilket han ikke mener, er tilfældet.

Netop ordvalgene til lande som Ungarn er vigtige at dvæle ved, for det betyder meget for opfattelsen af landet. Med det i baghovedet folder Termansen én af bogens mange vigtige pointer ud. Hun er ikke bange for at mene noget, og skriver i forlængelse af vigtigheden af den gensidige forståelse, at vi ikke må være for demokratibelærende:

eller ”stærke mænd”, har man sprogligt placeret dem et sted, de ikke er (endnu i hvert fald), og dermed givet dem mulighed for en rystende lang række yderligere handlemuligheder, før prædikatet eventuelt skal ændres. Hvis de allerede er ”fascister” nu, hvor de fyrer og tilsviner folk, de ikke bryder sig om, hvad skal man så kalde dem, hvis de begyndte at fængsle eller deportere dem? Eller, Gud forbyde det, udrydde dem, som fascisterne gjorde?”

Vigtigt i Vesteuropas forhold til centraleuropæiske lande er det også, at der ikke kun er foragt, men også beundring i Vesteuropa over den måde Ungarn og Polen bliver styret på.

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker.
[Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

Ifølge Termansen er:

”Det (...) oplagt at beskyldte ”Polen” eller ”Ungarn” for illiberalisme, autokratiske tendenser og forsøg på at bortskaffe retsstaten, eftersom det er regeringernes politik, og regeringerne har opbakning i befolkningerne. Gør man det, bekræfter man regeringernes fortælling om, at de er under angreb fra vest. Man ser gennem fingre med, at deres holdninger ikke udelukkende er centraleuropæiske, men også findes i Vesten fra USA over Frankrig og Tyskland og helt op til Skandinavien. Og ved ikke at sondre mellem regeringsstøtter og regeringskritikere forråder man de mennesker i Polen og Ungarn, der ikke ønsker den illiberale udvikling, som ikke har kunnet forhindre den, og som derfor naturligt nok appellerer til EU.”

Kampen om Centraleuropa falder på et tørt sted. Der mangler i den grad perspektiv på de centraleuropæiske lande, politisk såvel som historisk. Det har vi fået nu – særligt med bogens anden halvdel om Polen og Ungarn i dag, der har klarere struktur end bogens første halvdel.

Vibe Termansen – Kampen om Centraleuropa.

Gads forlag. 216 sider. 249,95 kr.

Udkommer i dag.

Foto: Kremlin.ru.

TAGS:

DEMOKRATI

EU

EUROPA

KAMPEN OM CENTRALEUROPA

POLITIK

VIBE TERMANSEN

VIKTOR ORBÁN

DU KAN MÅSKE OGSÅ VÆRE INTERESSERET I FØLGENDE:

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

Hvor høje er EU's ydermure?

Nedtælling til Europa-Parlamentsvalget: EU-magten skal ud af den lukkede østers

Nedtælling til Europa-Parlamentsvalget: Længe leve EU-republikken

LAURITZ KORFIX SCHULTZ

SENESTE ARTIKLER

Lauritz Korfix Schultz, født 1989. Er cand.mag. i dansk og historie og arbejder som gymnasielærer og freelancejournalist.

Kan du lide hvad du læser? Så støt Lauritz' skrivekløe på Mobile Pay 60691117.

S T Ø T P O V

POV har ikke nogen betalingsmur, men vi har brug for støtte fra vores læsere.

Støt POV som abonnent

Har du mulighed for at støtte POV med et fast månedligt beløb på 25, 50, eller 100 kr., kan du gøre det direkte med Visa eller Mastercard.